

disse Hartkornet som det sædvanligste og eneste Forholdsmaal vel burde tages til Regel, samt at den Brug af Udmærken, enkelte Indsiddere eller Huusmænd, uden Jord, havde haft til Kreaturers Græsning, maatte ansees som personel og ophøre ved deres Død eller andre lignende Omstændigheder. Men denne Rentekammerets Anskuelse kan ikke ansees sanctioneret ved den allerhøieste Resolution, der som bemærket Intet indeholder om Reglerne for den specielle Udskiftning. I Overensstemmelse med den ovenfor fremsatte Anskuelse, hvorefter Huusmændene ikke ansaes, saaledes berettigede til Andeel i Udmærken, at nogen bestemt Lod i samme kunde tillægges dem, har Rentekammeret ogsaa svaret paa de flere, til forskjellige Tider til Samme fra Huusmændene indkomne Andragender, der fornemmelig have gaaet ud paa deels, at Høilynge fremdeles maatte blive udfisktet, eller at de indtil Udskiftningen som hidtil maatte benytte Høilynge og ved Udskiftningen som Brugsberettigede tillægges Andeel i samme, deels at Sognenes Andeel maatte forblive i Fællig eller i modsat Fald at de deri maatte erholde Andeel.

Da nu i Aarene 1848—50 de specielle Udskiftninger paabegyndtes i en Deel af Sognene og navnlig foretoges saaledes, at der alene tillagdes dem Andeel i Sognets Udmærksjorder, som besad Jord, hvorpaa der hvilede gammelt Hartkorn — hvilket i Henhold til den ovennævnte allerhøieste Resolution af 25 Mai 1842 havde tjent som Norm for Udmærksjordernes Fordeling mellem de forskjellige Sogne — hvorved altsaa Indsidderne, de jordløse Huusmænd og Udbyggerne uden Hartkorn eller, som de med en fælles Benvønlighed kaldes, Huusmændene pludselig saae sig afskaarne fra al Brug af Udmærksjorderne endog til Lyngrivning, opstod der en betydelig Gjæring og Spænding mellem disse paa den ene Side og Hartkornbrugerne eller „Gaardmændene“ paa den anden Side, og der blev derpaa i Aaret 1851 fra en meget stor Deel af Huusmændene indgivet et Andragende til Folkethinget om, at den Sognene tillagte Andeel af Udmærksjorderne maatte ansees som Communeieendom og henligge til sædvanlig

Brug, dog saaledes at en vis Deel af samme i smaa Lodder kunde bortarvefæstes til Communens Indtægt, eller at dog, saafremt speciel Udskiftning af denne Andeel skulde foregaae, Andragernes Ret som Lodtagere i Udmærken maatte blive anerkjendt. Efterat dette Andragende af Folkethinget var henviist til Indenrigsministeriet, foranledigedes det oftnævnte Spørgsmaal af dette sat under Overveielse i samtlige Communer paa Bornholm. Da imidlertid alle de afgivne Erklæringer saagodt som uden Undtagelse gik ud paa, at alene Eierne af det gamle Hartkorn vare lodtagne i Sognenes Andeel af Udmærken, fandt man det rettest at henvise Andragerne til Domstolene, under hvis Afgjørelse det omhandlede Spørgsmaal som en Eiendomstrætte maatte henhøre. Efterat imidlertid en Sag, som derefter blev anlagt af Udbyggerne i Nister Sogn imod Sognets Lødsieiere, der allerede havde faaet Sognets Udmærk udfisktet mellem sig, var bleven afviiist ved Underrettens Dom paa Grund af Bestemmelserne i Fr. 23 April 1781 §§ 31 og 32, søgte Ministeriet gjentagne Gange at fremkalde en mindelig Forening mellem Parterne, men disse Forsøg mislykkedes. Senere blev af Udbyggerne i Naker Sogn, det eneste hvori den specielle Udskiftning endnu ikke var foregaaet, anlagt Sag imod Hartkornseierne i samme Sogn, og denne Sag er nu ved den ovennævnte Høiesteretsdom af 1 December 1862 afgjort derhen, at Udbyggerne ere berettigede til Andeel i den Naker Sogn ved Udskiftningen tillagte Part af Høilynge og de kongelige Udmærksjorder ligeoverfor de Hartkornseiere, der vare indstævnte for Overretten.

Ved denne Høiesteretsdom, hvis Præmisseser ikke give nogen Anledning til at antage, at Høiesteret vilde komme til et andet Resultat med Hensyn til de andre Sogne paa Bornholm, er saaledes det Princip statueret, at Udbyggerne eller Huusmændene paa Bornholm skulle tillægges Andeel i Udmærksjorderne, og de specielle Udskiftninger af de enkelte Sogne tillagte Anparter af disse Jorder, der efter Foranstaltning af Hartkornseierne og paa disses Bekostning efterhaanden ere foretagne i samtlige